

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 324/2016-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. mája 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Gavalcom, Teodora Tekela 23, Trnava, pre namietané porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva na rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia slobody podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 6 Tos 20/2016 zo 17. marca 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED], o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. apríla 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením

Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Tos 20/2016 zo 17. marca 2016 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“).

Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ (trestne stíhaný pre prečin usmrtenia v súbehu s prečinom ublíženia na zdraví), toho času umiestnený v ústave na výkon väzby, bol v prejednávanej veci po podaní obžaloby uznesením okresného súdu ponechaný v tzv. preventívnej väzbe [§ 71 ods. 1 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov], pričom zároveň väzba dohľadom probačného a mediačného úradníka nahradená nebola a písomný sľub na nahradenie väzby prijatý taktiež nebol. Proti uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ sťažnosť. Napadnutým rozhodnutím krajského súdu bola podaná sťažnosť zamietnutá.

Podľa názoru sťažovateľa *„zo spisového materiálu nevyplývajú také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali jeho väzbu“*.

V ústavnej sťažnosti sťažovateľ opakuje námietky vznesené v sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu a tvrdí, že *„Okresný súd Trnava dospel vo svojom rozhodnutí k záveru, že vzhľadom na osobu obvineného a jeho závislosť na alkoholických nápojoch je možné predpokladať, že po ich požití bude naďalej pokračovať v páchaní trestnej činnosti (str. 5 odôvodnenia). Rovnaké stanovisko zaujal aj Krajský súd v Trnave v rozhodnutí o sťažnosti obvineného.“*

V ďalšej časti ústavnej sťažnosti dodáva, že *„[t]outo závislosťou sťažovateľa od alkoholických nápojov súd odôvodnil aj záver, že nie je možné nahradiť väzbu ani dohľadom probačného a mediačného úradníka za súčasného uloženia zákazu vedenia motorového vozidla (vodičský preukaz bol obvinenému už zadržaný) podľa § 82 ods. 1 písm. g/ Tr. por. a ani písomným sľubom obvineného.“*

Z uvedeného tak sťažovateľ vyvodil zásadnú otázku, *„či je možné vziať sťažovateľa do väzby z dôvodu jeho choroby - závislosti od alkoholických nápojov“*.

V ďalšej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľ tvrdí, že „[a]k súd poukazuje na obvinenému uložený trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá z minulosti v inom, v priestupkovom konaní, jednak nejde o trestnú činnosť a teda ani o trest (ide o sankciu), a teda nemôže ísť ani o dôvodnú obavu v jej pokračovaní a zároveň práve toto dokazuje, že obvinený už v minulosti rozhodnutie o zákaze viesť motorové vozidlo rešpektoval, nikdy nemaril žiadne rozhodnutie štátneho orgánu, prečo potom súd predpokladá, že sa tak stane teraz.

Súd svojim záverom o tom, že obvineného ani v priestupkovom konaní uložený zákaz činnosti viesť motorové vozidlá neodradil od takéhoto konania, porušuje princíp prezumpcie neviny, keď vopred vyslovuje záver o vine obvineného v tomto smere a zároveň súd nerešpektuje súdnu prax, že rozhodnutie o väzbe nie je rozhodovaním o vine a treste, väzba nemá výchovné poslanie (napr. NS SR 2 Tost 18/2015 uvedené vyššie).“.

Na základe uvedeného sa sťažovateľ domnieva, že v jeho prípade je možné účel väzby nahradiť dohľadom probačného a mediačného úradníka či prijatím písomného sľubu na nahradenie väzby a že súd mal skúmať riziko naplnenia konania, ktoré zakladá niektorý z väzobných dôvodov.

V petite ústavnej sťažnosti sťažovateľ žiada vyslovenie porušenia čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 6 Tos 20/2016 zo 17. marca 2016, napadnuté rozhodnutie žiada zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. V ďalšom žiada náhradu trov konania.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podstatou sťažnosti sú vytykané nesprávne právne závery vyvodené všeobecným súdom zo skutkového stavu. V závere sťažnosti je všeobecnému súdu vytykané, že v konaní porušil prezumpciu neviny a nedostatočne skúmal väzbu z hľadiska uplatnenia testu proporcionality.

V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú

sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov a nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05,).

Ústavný súd v zmysle svojej ustálenej judikatúry tiež zdôrazňuje, že väzba je najzávažnejším zásahom do osobnej slobody a do práv obvineného. Keďže ide o najzávažnejší zásah, vyžaduje po celý čas súdnu kontrolu ústavnosti a zákonnosti (mutatis mutandis III. ÚS 26/01). Je výsostným právom, ale aj povinnosťou všeobecného súdu skúmať všetky okolnosti spôsobilé vyvrátiť alebo potvrdiť existenciu skutočného verejného záujmu odôvodňujúceho so zreteľom na prezumpciu neviny výnimku z pravidla rešpektovania osobnej slobody a uviesť ich v rozhodnutiach o väzbe (Toth c. Rakúsko z 12. decembra 1991). Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach zdôraznil, že jeho právomoc na rozhodovanie vo väzobných veciach predpokladá výlučne skúmanie toho, či sa v konaní pred väzobnými súdmi dodržali ústavno-procesné princípy takého

obmedzenia osobnej slobody, akým je väzba obvineného (II. ÚS 76/02, IV. ÚS 83/03, IV. ÚS 171/03).

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Základné právo podľa čl. 17 ods. 2 ústavy vo svojom znení odkazuje na zákon, a preto pri posudzovaní otázky jeho rešpektovania alebo porušenia musí brať ústavný súd do úvahy zákonnú úpravu a jej aplikáciu príslušným orgánom. Rovnako aj z čl. 17 ods. 5 ústavy vyplýva, že do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom. Príslušná zákonná úprava obsiahnutá predovšetkým v Trestnom poriadku je tak integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 55/98). Obdobne aj čl. 5 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby k pozbaveniu osobnej slobody došlo „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“ a každé dohovorom prípustné pozbavenie osobnej slobody [čl. 5 ods. 1 písm. a) až f)] musí byť „zákonné“. Dohovor tu teda priamo odkazuje na vnútroštátne právo, a preto rešpektovanie tohto práva je integrálnou súčasťou záväzkov zmluvných štátov (Lukanov v. Bulharsko z 20. 3. 1997, § 43). Obdobne aj podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru je predmetom súdneho prieskumu „zákonnosť“ pozbavenia osobnej slobody (III. ÚS 14/2015).

Ústavný súd teda považuje za potrebné opätovne uviesť, že ako to vyplýva z dosiaľ uvedeného, neprislúcha mu, aby v rámci konania o ústavnej sťažnosti posudzoval, či

dokonca skúmal existenciu dôvodov väzby sťažovateľa alebo akéhokoľvek iného obvineného. To prislúcha zásadne všeobecným súdom. Rovnako tak pripomína, že jeho úlohou ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je konať ako súd tretej alebo štvrtej inštancie, ale preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody, s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 165/02).

Sťažovateľ však stabilizovanú judikatúru ústavného súdu opomína a sťažnosť uplatnil ako ďalší opravný prostriedok v systéme všeobecného súdnictva – ako sám sťažovateľ uviedol, zo spisového materiálu podľa jeho názoru nevyplývajú také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali jeho väzbu.

Ústavný súd po vykonaní jemu prislúchajúceho prieskumu napadnutého rozhodnutia krajského súdu (jeho zlučiteľnosti s ústavou a dohovorom) dospel k záveru, že predmetné rozhodnutie bolo odôvodnené dostatočne a ústavne konformne.

Krajský súd v napadnutom rozhodnutí primeraným spôsobom sťažovateľovi vysvetlil, z akých dôvodov považoval rozhodnutie okresného súdu za správne. V napadnutom rozhodnutí reagoval na argumentáciu predloženú sťažovateľom. S poukázaním na konkrétne detaily profilu sťažovateľa vzhľadom na jeho predchádzajúci život v kombinácii s poruchou psychiky a správania zapríčinenou užívaním alkoholu a rizikom, že zadržané vodičské oprávnenie nie je zárukou zabránenia pokračovania v trestnej činnosti, primerane vysvetlil sťažovateľovi dôvody svojho rozhodnutia. Napokon sťažovateľ v ústavnej sťažnosti ani netvrdil, že by mu na predstretú argumentáciu nebola daná odpoveď, s odôvodnením krajského súdu sa len nestotožnil.

Vo vzťahu k proporcionalite krajský súd tiež apeloval na plne rozvinutú závislosť na alkohole prejavujúcu sa v strate kontroly, túžbe po užívaní látky a jej vyhľadávaní. V napadnutom rozhodnutí poukázal aj napriek predchádzajúcemu sankčnému postihu na „nepoučiteľnosť“ sťažovateľa v súvislosti s vedením motorového vozidla a užívaním alkoholických nápojov. Preto zásadnou otázkou v konaní nebolo, ako to tvrdí sťažovateľ, či

vziať sťažovateľa do väzby z dôvodu jeho choroby (závislosti na alkohole). Sťažovateľ bol vzatý do väzby, ako to vyplýva z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, po vysporiadaní sa s otázkou, či existuje dôvodná obava v pokračovaní v trestnej činnosti s ohľadom na konanie sťažovateľa, ako aj s ohľadom na neefektívnosť iného postupu, keď napr. krajský súd zdôvodňuje, prečo predpokladá, že zadržanie vodičského oprávnenia sťažovateľa nemusí viesť k eliminácii konania obdobného charakteru (vzhľadom na plne rozvinutú závislosť na alkohole a neúčinný sankčný postih za vedenie motorového vozidla pod vplyvom alkoholu).

Ústavný súd v tejto súvislosti poznamenáva, že pre vyslovenie namietaného porušenia označených práv nestačí subjektívny názor sťažovateľa o ich porušení, ale k takémuto porušeniu práv aj reálne musí dôjsť. Pri svojej rozhodovacej činnosti ústavný súd opakovane vyslovil, že skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným (I. ÚS 188/06). Táto okolnosť nemôže byť dôvodom na vyslovenie porušenia sťažovateľových základných práv už aj z toho dôvodu, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (I. ÚS 19/02).

Po prieskume napadnutého rozhodnutia krajského súdu z hľadísk, ktoré ústavný prieskum pripúšťa, teda ústavný súd konštatuje, že v sťažovateľovom prípade sa nepreukázala neoprávnenosť rozhodnutia obmedzujúceho osobnú slobodu sťažovateľa, resp. preukázala sa jeho udržateľnosť vo vzťahu k dosiahnutiu legitímneho cieľa. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia v zásade nevyplýva nič, čo by signalizovalo arbitrárny alebo zjavne neopodstatnený výklad relevantnej zákonnej úpravy vo veci konajúcimi súdmi vrátane čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru, ktoré mali byť napadnutým rozhodnutím krajského súdu porušené.

Na základe toho ústavný súd považoval sťažnosť v tejto časti za zjavne neopodstatnenú, a preto ju podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol.

Načrtnutou otázkou porušenia princípu prezumpcie neviny sa ústavný súd nezaoberal, keďže na ňu vzťahujúca sa argumentácia nebola premietnutá do petitu sťažnosti, ktorým je ústavný súd podľa § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde viazaný.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol ako celok, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa nastolenými v sťažnosti (najmä návrhom na priznanie náhrady trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. mája 2016